

BENDROJO UGDYMO MOKYKLŲ VEIKLOS KOKYBĖS IŠORINIO VERTINIMO Koncepcija

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Bendrojo ugdymo mokyklų veiklos kokybės išorinio vertinimo koncepcija (toliau – Koncepcija) parengta pagal Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos 2026-03-25 pavedimą Nr. SR-955.

2. Koncepcija parengta vadovaujantis šiomis **nuostatomis**:

2.1. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymo (LRS, 1991) 43 straipsnio „Mokyklos veikla“ 19 dalies nuostata, kad mokykla privalo „užtikrinti kokybišką švietimo programų vykdymą“, „sukurti ir palaikyti sveiką ir saugią aplinką, sudarančią palankias galimybes ugdyti ir mokytis“, „tobulinti veiklą, stiprindama veiklos įsivertinimą“; 37 straipsnio „Švietimo kokybė“ 1 dalies nuostata, kad „už švietimo kokybę atsako švietimo teikėjas ir savininko teisės ir pareigos įgyvendinanti institucija (dalyvių susirinkimas)“ (toliau – Savininkas);

2.2. aktualaus Mokyklų, vykdančių bendrojo ugdymo programas, veiklos kokybės išorinio vertinimo organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašo (ŠMSM, 2007, redakcija 2021) vertinimo samprata: „Mokyklos veiklos kokybės išorinio vertinimo sistemą sudaro mokyklos įsivertinimas, kuris yra svarbiausias mokyklos veiklos kokybę užtikrinantis veiksnys, ir išorinis vertinimas“ (3 p.);

2.3. Geros mokyklos koncepcija (ŠMSM, 2015), pagrįsta humanistine ugdymo paradigma, teikiančia šiuos šiuolaikinės visuomenės raidą atliepiančios mokyklos orientyrus: „mokyklos, kaip besimokančios bendruomenės, mokytojų kaip mokinių, šiuolaikinio mokymosi būdų, ugdymo(si) organizavimo ir aplinkų įvairovės, mokymosi ir gyvenimo mokykloje susiliejo, kitokios valdymo kultūros“ (6 p.);

2.4. atečiai pasirengusio ir gebančio kurti prasmingą gyvenimą asmens ugdymo perspektyva, įvardyta Lietuvos ateities vizijoje „Lietuva 2050“ (LRS, 2023, 27 p.);

2.5. mokyklų, vykdančių bendrojo ugdymo programas, veiklos kokybės išorinio vertinimo peržiūra, jeigu atnaujinami bendrojo ugdymo strateginiai uždaviniai ir (ar) nustatomos spręstinos švietimo sistemos problemos.

II SKYRIUS SITUACIJOS APŽVALGA

3. Mokyklų, vykdančių bendrojo ugdymo programas, veiklos kokybės išorinis vertinimas (ŠMSM, 2007, redakcija 2021) (toliau – išorinis vertinimas) tik iš dalies atitinka pakeistą ugdymo turinį, kokybės užtikrinimo sampratą ir valstybės pažangos siekius.

4. Išorinio vertinimo **peržiūros poreikis** grindžiamas šiais veiksniais:

4.1. 2021–2030 m. švietimo plėtros programoje (LRS, 2021, atnaujinta 2026) (toliau – Programa) 3.1 uždavinyje suformuluota problema „3.1.3. Fragmentuota kokybės užtikrinimo sistema“: „stringa perėjimas nuo kokybės vertinimo į kokybės gerinimą“; „nepakankamas sąryšis tarp švietimo stebėsenos ir kokybės“. Atkreiptinas dėmesys, kad mokyklos veiklos kokybės įsivertinimą reglamentuoja kitas dokumentas (ŠMSM, 2016). Nacionalinės švietimo agentūros (toliau – NŠA) parengtoje Programos įgyvendinimo ataskaitoje (NŠA, 2025) (toliau – Ataskaita) suformuluota analogiška problema: „Netolygi ugdymo kokybė ir fragmentuota jos užtikrinimo sistema neigiamai veikia mokinių ugdymosi rezultatus“ (5 p.);

4.2. 2022 m. patvirtintos atnaujintos Priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo bendrosios programos (ŠMSM, 2022, redakcija 2025) (toliau – Bendrosios programos). Atitinkamai pakeisti aprašai, reglamentuojantys mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų kompetencijas (ŠMSM, 2023) bei mokymosi pasiekimų vertinimo tvarką (ŠMSM, 2023). Atnaujinto ugdymo turinio išskirtinumas – dėmesio sutelkimas į kompetencijų, bendrų visiems mokomiesiems dalykams, plėtotę ir naujas mokinių pasiekimų kokybės keturių lygių konstruktas;

4.3. Programos 3.2 uždavinys „didinti švietimo įtrauktį ir prieinamumą, užtikrinti saugią aplinką kiekvienam asmeniui“ įpareigoja skirti tinkamą dėmesį gerovės prielaidoms mokyklos bendruomenėje.

Uždavinio įgyvendinimas, kaip pažymėta Ataskaitoje, siejamas su „pedagogų ir mokinių socialinėmis ir emocinėmis kompetencijoms, ugdant mokinius pagal atnaujintas bendrojo ugdymo programas“ (NŠA, 2025, 13 p.).

III SKYRIUS TARPTAUTINIS KONTEKSTAS

5. Nacionalinėms švietimo sistemoms būdinga įvairovė, priklausanti nuo socialinės ir kultūrinės aplinkos, šalies raidos prioritetų ir švietimo tradicijų. Todėl tarptautinį kontekstą racionali vertinti apžvelgiant švietimo strateginius dokumentus, kuriems įgyvendinti valstybės atranda savitus būdus bei kokybės užtikrinimo modelius.

6. Kompetencijų vaidmenį šiuolaikiniame pasaulyje pažymi tarptautiniai dokumentai (UNESCO, 2017; EBPO, 2018; ES, 2018), kuriais grindžiamos ir Lietuvos Bendrųjų programų atnaujinimo gairės (ŠMSM, 2019, redakcija 2021). Nors skirtingų valstybių nacionalinėse programose yra įvardyti tiek skirtingi kompetencijų rinkiniai, visos šalys vadovaujasi nuostata, kad brandžiai asmenybei būdinga trijų dedamųjų – kognityvinės, socialinės ir emocinės (asmeninės) bei elgsenos (veikimo) kompetencijų – visuma (UNESCO, 2019).

7. Lietuva, drauge su kitomis pasaulio valstybėmis, įgyvendina Jungtinių Tautų darnaus vystymosi darbotvarkę iki 2030 m. (JT, 2015). Joje nustatytas švietimo tikslas – „užtikrinti įtraukų ir lygiavertį kokybišką švietimą ir visą gyvenimą trunkantį mokymąsi“. Jungtinių Tautų darbotvarkėje Europos Sąjungoje kokybiškas švietimas ir tvari mokykla yra pripažįstami esminėmis visuomenės darnaus vystymosi ir gerovės užtikrinimo priemonėmis (ES, 2020).

8. Ugdymo(si) rezultatams pasiekti yra svarbus visuminis mokyklos požiūris (angl. *whole school approach*) (toliau – VMP), kuris „apima besimokančiųjų, darbuotojų ir platesnės bendruomenės poreikių tenkinimą, ne tik ugdymo turinį, bet ir visą mokyklą bei mokymosi aplinką. VMP reiškia kolektyvinę, bendradarbiavimu grindžiamą mokyklos bendruomenės veiklą, kuria siekiama tobulinti mokinių mokymąsi, elgseną ir gerovę bei jas palaikančias sąlygas“ (UNESCO, 2013, 61 p.).

9. VMP būdinga darnaus vystymosi principų raiška: sisteminė prieiga ir visų mokyklos veiklos sričių sąveikos užtikrinimas, bendradarbiavimas, nuolatinis veiklos tobulinimas siekiant įgyvendinti mokyklos ir visuomenės strateginius uždavinius bei asmeninius lūkesčius. VMP susieja pamatines mokyklos veiklos dedamąsias: lyderystę ir valdyseną; ugdymo turinį (programas, metodus, priemones, pasiekimų vertinimą); pedagogų kvalifikaciją; bendruomenines patirtis (elgseną, gerovę); materialiąją aplinką, jos tvarkymą. Įgalinant mokinius realiai prisidėti prie visuomenės darnaus vystymosi, suderintai keičiasi visa mokyklos veikla ir kultūra (UNESCO, 2020, 2021).

10. Lietuvos Geros mokyklos koncepcija, kaip ateities mokyklos išvalga, atitinka VMP, kitus tarptautinius kelrodžius, suteikdama jiems nacionalinio savitumo. Išorinio vertinimo peržiūroje svarbu sutelkti dėmesį į pokyčių kryptis (2.1–2.4 p.), išryškėjusias problemas (4 p.) bei pasirinkti taiklius veiklos kokybės vertinimo instrumentus, derinant Lietuvos ir tinkamą kitų valstybių patirtį.

IV SKYRIUS MOKYKLOS VEIKLOS KOKYBĖS VERTINIMO MODELIS

11. Veiklos kokybės vertinimo **tikslas** – kurti mokyklos veiklos kokybės kultūrą, suteikti galių sistemškai reflektuoti, vertinti ir tobulinti veiklą, siekti prasmingos pažangos.

12. Mokyklos veiklos kokybė vertinama vadovaujantis šiais **principais**:

12.1. sąryšingumo – kokybės užtikrinimo sistema susieja mokyklos veiklos kokybės įsivertinimą, išorinį vertinimą ir veiklos tobulinimą bei pagalbos priemones;

12.2. objektyvumo – veiklos kokybė vertinama, remiantis patikimais kiekybiniais ir kokybiniais duomenimis bei metodais ir skirtingų šaltinių informacijos analize;

12.3. kontekstualumo – vertinant mokyklos veiklą atsižvelgiama į jos socialinį, ekonominį ir kultūrinį (SEK) kontekstą, ugdymo filosofijos savitumą, kitus objektyvius veiksniai;

12.4. bendradarbiavimo – mokyklos bendruomenė, Savininkas, kitos suinteresuotosios šalys įtraukiamos į mokyklos veiklos planavimą, įgyvendinimą, vertinimą ir tobulinimą;

12.5. pažangos – veikla nuosekliai tobulinama vadovaujantis į(si)vertinimų išvadomis ir rekomendacijomis, įrodymais pagrįsti sprendimai ir ekspertinė pagalba kreipiamą į brandžios, sėkmingą ateitį kurti pasirengusios asmenybės ugdymą.

13. Nustatomos šios mokyklos veiklos **vertinamosios sritys**:

13.1. lyderystė ir valdysena – pasidalytoji lyderystė, grindžiama sutarta vizija, vertybėmis, strateginiais uždaviniais ir stipria savivalda; VMP plėtotė, bendradarbiavimas ir suinteresuotųjų šalių į(si)traukimas; patirties refleksija, pažangos į(si)vertinimas ir nuolatinis tobulėjimas;

13.2. ugdymo turinys – kiekvieno besimokančiojo asmenybės ūgtis (daugialypių kompetencijų plėtotė, įtrauktis ir pagalba); motyvuojantis, savivaldį mokymąsi skatinantis pasiekimų vertinimas; formaliojo ir neformaliojo ugdymo sąveika, įgalinanti įžvelgti ir įgyvendinti pažangius pokyčius;

13.3. mokymosi aplinkos ir partnerystės – mokymosi erdvių įvairovė, skatinanti kūrybiškumą; mokyklos aplinka, infrastruktūra bei procesai – ir mokymosi aplinka, ir objektas; mokykla, atvira pasauliui, telkianti tikslingas partnerystes su įvairiomis organizacijomis;

13.4. bendruomenės patirtys – individuali gerovė (saugumas, sveikata, saviraiškus dalyvavimas mokyklos gyvenime ir tobulėjimo galimybės); mokyklos vertybinės nuostatos ir bendravimo kultūra, tvari aplinka, rizikų prevencija, tarpusavio pagalba ir išipareigojimas.

14. Vertinamųjų sričių rodikliai formuluojami vadovaujantis konteksto – indėlio – proceso – rezultato (angl. *Context, Input, Process, Output, CIPO*) logika. Susiejami veiksniai: kontekstas – SEK aplinka, demografija, vietos (regiono) politika; indėlis – turimi ištekliai; procesas – veiklos organizavimas ir bendrakūra; rezultatas – mokinių pasiekimai ir socialinė gerovė.

15. Veiklos kokybės užtikrinimo **procedūros**:

15.1. veiklos kokybės įsivertinimas vykdomas kiekvienais metais: pasirenkamos aktualios vertinamosios sritys ir (ar) rodikliai, atliekama jų analizė, pagrindžiamos veiklos tobulinimo ir (ar) pokyčių kryptys bei suplanuojamos priemonės. Parengta veiklos kokybės įsivertinimo ataskaita ir rekomendacijos aptariamos su Savininku ir partneriais, sutariama dėl abipusių išipareigojimų;

15.2. veiklos kokybės išorinį vertinimą sudaro trys etapai: išankstinė mokyklos duomenų ir dokumentų analizė; vertintojų grupės vizitas mokykloje, kurio metu atliekamas interaktyvus ekspertinis pasirinktų rodiklių vertinimas; paskesnė veikla – parengta vertinimo ataskaita bei pažangos rekomendacijos aptariamos su mokyklos bendruomene, Savininku ir kitomis suinteresuotosiomis šalimis.

16. **Skaitmeninės technologijos**, įskaitant dirbtinį intelektą, išplečia galimybes mokyklos veiklos kokybės įsivertinimą ir išorinį vertinimą grįsti duomenimis ir įrodymais, kartu mažinant administracinę naštą. Skaitmeniniai įrankiai gali padėti sistemiškai analizuoti duomenis, nustatyti tendencijas ir skirtingų sričių sąsajas, vertinti pažangą, pateikti alternatyvias ateities išvagas. Tai sudaro prielaidas tikslingiau pasirinkti veiklos tobulinimo priemones, tačiau galutinius sprendimus priima kompetentingi specialistai, įtraukdami suinteresuotąsias šalis. Duomenų prieinamumas užtikrinamas mokyklai, Savininkui, išorės vertintojams pagal jų funkcijas.

V SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

17. Konceptija skirta naudoti rengiant mokyklų, vykdančių bendrojo ugdymo programas, veiklos kokybės įsivertinimo ir išorinio vertinimo tvarkos aprašą(-us) bei nustatant mokyklų išorinio vertinimo atrankos kriterijus.

18. Rengiant mokyklų veiklos kokybės įsivertinimo ir išorinio vertinimo metodikas, rekomenduojama užtikrinti dermę su NSA Informacinių išteklių departamento kuriamais skaitmeniniais sprendimais, pasinaudojant naujo ES projektų finansavimo laikotarpio galimybėmis.

Konceptiją parengė darbo grupės nariai: dr. Laima Galkutė, dr. Linas Jašinauskas, Olivija Saranienė, Jūratė Adrija Šidlauskienė, dr. Snieguolė Vaičekauskienė, Rimvydas Zailskas.

PRIEDAS

Lietuvos Respublikos dokumentai:

LRS (1991) Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (redakcija 2026-05-22)

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.1480/asr>

LRS (2023) Lietuvos ateities vizija „Lietuva 2050“

<https://lrv.lt/media/viesa/saugykla/2023/12/pkvNdKV10fk.pdf>

NŠA (2025) „Ko pasiekta, įgyvendinant Švietimo plėtros programą?“ (NŠA, 2025)

<https://www.nsa.smsm.lt/wp-content/uploads/2025/12/svietimo-pletros-programa-viesinimui.pdf>

ŠMSM (2007) Mokyklų, vykdančių bendrojo ugdymo programas, veiklos išorinio vertinimo organizavimo ir vykdymo tvarkos aprašas (redakcija 2021-06-22)

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.68FF0ECA6630/asr?csrt=682204134606769655>

ŠMSM (2008) Formaliojo švietimo kokybės užtikrinimo sistemos koncepcija (redakcija 2010-07-01)

<https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.332022/asr>

ŠMSM (2015) Geros mokyklos koncepcija

http://www.nmva.smm.lt/wp-content/uploads/2015/08/GM_koncepcija_11-121-V.V..pdf

ŠMSM (2016) Mokyklos, įgyvendinančios bendrojo ugdymo programas, veiklos kokybės įsivertinimo metodika

<https://www.infolex.lt/ta/357463>

ŠMSM (2019) Bendrųjų programų atnaujinimo gairės (redakcija 2021-12-30)

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/e3e9269009e511ea9d279ea27696ab7b/asr>

ŠMSM (2021) 2021–2030 m. švietimo plėtros programa (redakcija 2026)

[https://smsm.lrv.lt/uploads/smsm/documents/files/Administracine%20informacija/planavimo%20dokumentai/pletros%20programos/%C5%A0PP%20projektas%20\(2020-07-24\).pdf](https://smsm.lrv.lt/uploads/smsm/documents/files/Administracine%20informacija/planavimo%20dokumentai/pletros%20programos/%C5%A0PP%20projektas%20(2020-07-24).pdf);

redakcija

https://smsm.lrv.lt/public/canonical/1778822126/7693/1.%20SPP_Nutarimas_2026.05.13.pdf

ŠMSM (2022) Dėl priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo bendrųjų programų patvirtinimo (redakcija 2025-11-25)

<https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/1a764050239511edb4cae1b158f98ea5/asr>

ŠMSM (2023) Mokinių, kurie mokosi pagal bendrojo ugdymo programas, mokymosi pasiekimų vertinimo ir vertinimo rezultatų panaudojimo tvarkos aprašas

<https://www.infolex.lt/ta/884264>

ŠMSM (2023) Mokytojų ir pagalbos mokiniui specialistų kompetencijų aprašas

<https://www.infolex.lt/teise/Default.aspx?ID=7&item=doc&aktoid=903569&SubMenu=5>

Tarptautinių organizacijų dokumentai

ES (2018) Tarybos rekomendacija Nr. 2018/C 189/01 „Dėl bendrųjų mokymosi visą gyvenimą gebėjimų“

[https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/TXT/?uri=CELEX:32018H0604(01))

ES (2020) Komunikatas dėl Europos švietimo erdvės sukūrimo iki 2025 m., COM (2020) 625

<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11406-2020-INIT/lt/pdf>

JT (2015) Keiskime mūsų pasaulį: Darnaus vystymosi darbotvarkė iki 2030 metų

<https://sdgs.un.org/2030agenda> (lietuviškai – Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos svetainėje)

OECD (2018) The Future of Education and Skills: Education 2030

https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2018/06/the-future-of-education-and-skills_5424dd26/54ac7020-en.pdf

UNESCO (2013) Glossary of curriculum terminology
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000223059>

UNESCO (2017) Future Competences and the Future of Curriculum
https://www.fundacaosantillana.org.br/wp-content/uploads/2020/04/02_future_competences_and_the_future_of_curriculum_30oct.v21.pdf

UNESCO (2019) Educational content up close: examining the learning dimensions of Education for Sustainable Development and Global Citizenship Education
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000372327>

UNESCO (2020) Education for sustainable development. A roadmap
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000374802>

UNESCO (2021) Reimagining our futures together: a new social contract for education
<https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000379707.locale=en>